

هو العليم

حقیقت نجات و رستگاری (3)

شرح دعای ابو حمزه ثمالی - رمضان المبارک ۱۴۱۶ - مجلس دوازدهم

بیانات

حضرت آیة الله حاج سید محمد محسن حسینی طهرانی
قدس الله سره

أعوذُ باللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْمُرْسَلِينَ
 وَخَاتَمِ النَّبِيِّينَ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ
 وَاللَّعْنَةُ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

إلهی لا تُؤدبني بعقوبتک و لا تمکر بی فی حیلتک! من این لی الخیر یا رب و لا یوجد إلا من عندک؟! و من این لی النجاة و لا تستطاع إلا بک؟! لا الذی أحسن استغنی عن عونک و رحمتک، و لا الذی أساء و اجترأ علیک و لم یرضک خرج عن قدرتک! یا رب یا رب یا رب!

این دو فقره‌ای که در اینجا است، همه در یک ممشا مفهوم پیدا می‌کند: «و من این لی النجاة و

لا تستطاع إلا بک» و «خرج عن قدرتک».

معنای نجات در لسان عوام

جلسه قبل عرض شد که معنای نجات چیست. نجات را در همین السینه تفسیر و معنا می‌کنند به زمانی که گرفتاری و مرضی پیدا بشود و برای شفای آن مرض، دستشان از همه‌جا که قطع شد و پیش هر دکتری رفتند و در هر آزمایشگاهی رفتند و خلاصه وقتی که همه این دکترها جیبشان را خالی کردند، تازه سراغ خدا می‌آیند و سفره حضرت قاسم و حضرت ام‌کلثوم می‌اندازند و نذر می‌کنند و دخیل به امام رضا می‌بندند و امثال ذلک، و می‌گویند: دیگر خدایا آخر خط هستیم! یا اینکه گرفتاری دارند یا قرضی برایشان پیدا می‌شود که طلبکاران از هر جا سراغ آدم می‌آیند و می‌گویند که اگر ندهی چه می‌کنم، و اگر تا روز فلان ندهی چکت را به اجرا می‌گذارم و به زندانت می‌اندازم و یک بلایی سر تو دریاورم که چه بشوی! تو این حرف‌ها را به ما نزدی! چرا از اول به ما نگفتی کلاهبرداری؟! آقا شما که از اول به هم می‌خندیدید، چه شد که طرف نامرد و کلاهبردار و منافق شد و دروغ و کلک و چه و چه شد؟! خلاصه، آن بیچاره بدبخت هم یا می‌زند به طبل بی‌عاری و می‌گوید که بادا باد، یا مجبور می‌شود شب‌ها قرص اعصاب بخورد تا خوابش ببرد و...؛ به هر صورت، وقتی

^۱ الإقبال بالأعمال الحسنة، ج ۱، ص ۱۵۷، فقره‌ای از دعای ابوحمزه ثمالی. الله شناسی، ج ۱، ص ۲۴۸:

«ای خدای من، ادب کردن مرا از راه گوشمالی و عقوبت قرار مده! و در راه چاره‌جویی و آزمایشی که از من می‌کنی، با من مکر و خدعه منما! ای پروردگار من، کجا برای من خیر و رحمتی به وجود آید، درحالی که آن خیر و رحمت اختصاص به کان و کانون موجود در نزد تو دارد؟! و کجا برای من نجات و رستگاری امکان‌پذیر می‌باشد، درحالی که راه وصول به آن، غیر مقدور است مگر به وسیله تو؟! نه آن کس که نیکی کند، از عون و کمک و رحمت تو بی‌نیاز می‌باشد؛ و نه آن کس که بدی نماید و بر تو جرئت ورزد و تو را از خودش خشنود نسازد، از ناحیه قدرت و حیطه توانایی تو بیرون شده است! ای پروردگارم! ای پروردگارم! ای پروردگارم!»

از همه جا ماند، دیگر دست به دعا بلند می کند که خدایا، قرض مقروضین ادا بفرما! در دعاهای ماه رمضان می خوانیم که: «اللَّهُمَّ أَفْضِ عَنَّا الدَّيْنَ، وَ أَعْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ؛ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»^۱ سراغ خدا می آییم که خدایا از دریچه غیبت یک فرجی برسان و ما را خلاص کن! یا اینکه فرض کنید که گرفتاری های دیگری که در زندگی پیدا می شود و این حرف هایی که در مسائل روزمره است و در آئینه و افواه دارج و رایج می باشد.

گرفتاری حقیقی به واسطه جهل و دویینی

ولی صحبت در این است که آن گرفتاری واقعی و حقیقی چیست؟ آن گرفتاری که أم الأمراض است و تمام دردها و مرض ها ناشی از آن گرفتاری است، چیست؟ آن گرفتاری عبارت است از «جهل»! جهل به حقیقت، جهل به واقع و جهل به مطلب!

شما ببینید نهصد و نود و نه مورد از هزار موردی که در این دنیا - حتی آن یک موردش را ما دیگر خیلی کوتاه می آییم - دارند در سر همدیگر می زنند، همه به خاطر جهل است! اگر واقع و حقیقت را می دیدند دیگر این حرف ها نبود. چرا پیغمبر باید با ابوسفیان و ابوجهل دربیفتد؟! جاهل بودند! فرمود: من که از شما خانه و زندگی نمی خواهم، من که از شما مال نمی خواهم؛ بی عقل ها، آخر خدا شما را انسان آفریده است! این چندتا چوب چیست که درست کرده اید؟! آخر این خرماهایی که درست کرده اید و به شکل یک بت درآورده اید و بعد هم وقتی گرسنه می شوید حمله می کنید و همه را می خورید، این چیست؟! این طور بوده است! از خرما بت درست می کردند، وقتی هم که عام المَجَاعَه می شد همه می آمدند و خرماهایشان را می خوردند؛^۲ حالا یکی سر خدا را به دست می آورد و یکی لنگ خدا را به دست می آورد و یکی بقیه جاها، خلاصه بستگی داشت که هر کسی کجای خدا به دستش بیاید! و بعد دیگر هیچ خدایی وجود نداشت! حالا شما دارید این خدا را می پرستید؟! به قول حضرت ابراهیم: «عقلتان کجاست؟! آن بت بزرگ زده و همه را خراب کرده است!» ﴿فَرَجَعُوْا اِلَيْهِ اَنْفُسِهِمْ﴾^۳؛ گفتند: «مگر بت بزرگ کاری انجام می دهد؟!» ﴿وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْبُدُوْنَ﴾^۴؛ «ما» ی مصدریه است، یعنی «و اللّٰهُ خَلَقَكُمْ وِعَمَلَكُمْ وِفِعَالِكُمْ.»

همه آنها ناشی از جهل و دو دیدن است! نجات یعنی ما از این دویینی بیرون بیاییم؛ نجات یعنی از

^۱ المصباح، کفعمی، ص ۶۱۸. ترجمه:

«خداوندا، دین ما را ادا کن و ما را از فقر بی نیاز بگردان، که تو بر هر کاری قادر و توانا هستی.» (محقق)

^۲ المعارف، ابن قتیبه، ص ۶۲۱.

^۳ سوره انبیاء (۲۱) آیه ۶۴. افق وحی، ص ۵۸۰: «پس به خود مراجعه کردند.»

^۴ سوره صافات (۳۷) آیه ۹۶. افق وحی، ص ۹۳:

«و خداوند هم شما را و هم آنچه ساخته و پرداخته اید، خلق نموده است.»

این کفر و ایمان دیدن، بیرون بیاییم؛ از این استقلال در قدرت و تشخص و تحیز، بیرون بیاییم؛ دیگر امام حسین و شمیری تصور نکنیم، که شمیری بیاید و با آن مسائل خاص سر امام حسین را ببرد؛ دیگر ابن ملجم و علی را تصور نکنیم که یک ابن ملجمی هست و یک قدرت و نیرو و توانی دارد و این در مقابل می ایستد و علی را به زانو درمی آورد و علی را شکست می دهد و از بین می برد و او را زیر خاک می کند؛ این جهالت است و تمام اینها همه ناشی از جهل است!

وحدت اراده و مشیت در عالم وجود

یک قدرت در عالم بیشتر نیست، یک اراده در عالم بیشتر وجود ندارد، یک مشیت بیشتر در عالم وجود ندارد! اگر علی قدرت دارد و معاویه قدرت دارد و قدرت معاویه بر قدرت علی غلبه کند، آن علی که دیگر امام نیست؛ آن علی می شود یکی از مراجع! آیا این مراجع قدرت دارند؟! نه! او رفته و درس خوانده و زحمت کشیده است و به حسب ظاهر مجتهد شده است، و روی صفا و پاکی خودش و روی علمش رساله داده است و یک عده هم از او تقلید می کنند؛ اما آیا به باطن اتصال دارد؟! نه! طبق وظیفه خودش و طبق آنچه از ادله به دست آورده است، دارد به وظیفه اش عمل می کند و خدا هم به او اجر می دهد؛ اما آیا می توانیم بگوییم این شخص دارای قدرت ولایت و این حرف ها است؟! نه! اگر قرار باشد علی هم مانند این باشد و معاویه بیاید غلبه کند، این که دیگر امام نیست!

در این جریانات انتخاباتی که در زمان شاه برای همین قضیه انجمن های ایالتی ولایتی برگزار شد، بیان آقا همین بود؛ در آنجا که می فرمودند: «شاه آمد به ما کلک زد و به ما رودست زد و همه ماندیم که چه کار کنیم؟!»^۱

لزوم عملکرد و رفتار صادقانه در مسائل اجتماعی و سیاسی

شیطان بی کار نمی شود! اگر حساب، حساب سیاست باشد آنها از ما جلوتر هستند! حواسمان باشد اگر ما بخواهیم از راه سیاست با دنیا طرف بشویم، آنها صد در صد بر ما پیروز هستند، چون شیطان دست بالا را دارد؛ پس صادقانه عمل کنیم و رو راست باشیم.^۲

^۱ رجوع شود به وظیفه فرد مسلمان، ص ۲۷.

^۲ امام شناسی، ج ۱۸، ص ۲۳۲.

«مگر ما نمی دانیم که حکومت اسلام بر اصل و اساس حکومت حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام پایه گذاری می گردد؟! پایه هایش عین صدق و راستی می باشد؛ اگر از این محور بیرون گردد حکومت علی نیست! داخل و خارج، ما را باید آن طور که هستیم بشناسند؛ زیاده و کم موجب رسوایی و ریختن آبروی ماست. بیاییم شما را به خدا سوگند، جوش اسلام و مسلمین را برون از حد نخوریم، و با شایعات کاذبه، در صدد حفظ و صیانت اسلام برنماییم! و گرنه در این معرکه خواهیم باخت؛ چراکه دشمنان ما

یک روز شخصی از همین مسجدی‌ها فوت کرده بود، مرد خوبی بود، از مؤمنین بود. قضیه برای بیست سال پیش است. آقا در تشییع شرکت کردند و من هم بودم؛ سرهنگی از اقوام نزدیک این شخص هم در تشییع بود که در دستگاه شاه هم خیلی کارهای بود، این آقا آمده بود و به دقت روی کار حضرت آقا تمرکز کرده بود، و فقط همین‌طور داشت نگاه می‌کرد! خدایا این چیست؟! آقا تشییع کردند و نماز خواندند و در بهشت زهرا دفن کردند، حتی رفتند بالای قبر او و یادم است که تلقین خواندند، و آنها هم خیلی خانواده بی‌حجابی بودند و همه قرطی بودند، اما آنها کنار بودند و آقا در نماز فرموده بودند: «خانم‌ها هیچ کس حق ندارد جلو بیاید، و در موقع تشییع هم خانم‌ها عقب بروند که با وضع نامناسب نباشند!» آنها هم رعایت کردند و کنار ایستادند. البته چندتا زن چادری و باحجاب بود، و زنش هم زن خیلی مؤمنه‌ای بود. وقتی که تمام شد و داشتند برمی‌گشتند، آن سرهنگ آمد پیش آقا و سلام کرد و با آقا دست داد و یک جمله به آقا گفت: «کار امروز شما مرا به تأمل جدیدی در امر روحانیت واداشته است!» همین آقا معاون وزارت اوقاف در زمان شاه بود؛ حالا این حرف یعنی چه که: «کاری که من امروز از شما دیدم مرا به تأمل جدیدی در امر روحانیت واداشت»؟! چه چیزی از ما دیده بود که آمد این حرف را به آقا زد؟! اینها را دارم می‌گویم که ما بفهمیم چه کار کنیم؛ گذشته‌ها گذشته، ما خدای ناکرده قصد عیب به دیگران را نداریم، خدا إن شاء الله همه را در روز قیامت مشمول عفو و درجات خودش قرار بدهد!

گفته‌اند که: آخوند ملاّ آقای دربندی رفته بود ضریح امام حسین را گرفته بود و رها نمی‌کرد، بنده خدا به امام حسین می‌گفت: «تو را به حقّ مادرت فاطمه زهرا از شمر نگذر!» حالا به تو چه مربوط است که می‌خواهد بگذرد، تو چه کاره هستی؟! حالا اگر امام حسین آمد و خواست بگذرد، خب بگذرد، چه کسی می‌خواهد جلوی او را بگیرد؟! آن رحمة الله الواسعه‌ای که خدا به امام حسین داده است، شاید از شمر و یزید هم بگذرد؛ ما چه می‌دانیم؟! و حالا تو چرا ناراحتی؟! به امام حسین بگو تو بیا شفاعت مرا بکن؛ به بقیه چه کار داری؟! تو برو به کار خودت برس! حالا تو داری برای امام حسین تکلیف تعیین می‌کنی که تو را به حقّ مادرتان...، قسم هم می‌دهی که در رو در بایستی بماند؟! چون می‌گویند هر کدام از ائمه را اگر به حضرت

در شیطنت از ما شیطان‌تر هستند، و اگر با دروغ و شیطنت بخواهیم آنها را به زمین بزنیم، به خطر افتاده‌ایم، زیرا بر فرض اقوائت شیطنشان، آنها ما را به زمین خواهند کوفت!

راه صدور انقلاب، صدق و درستی است که بدون مایه تبلیغی، خارجیان حتی یهود و نصاری و سایر دولت‌های کفر را خاضع می‌کند و ملت‌ها را به خود می‌کشاند؛ چون حقانیت اسلام و رسول‌الله را عملاً در وجود ما مشاهده می‌کنند. و اما اگر با غیر صدق بخواهیم آنها را تسلیم نماییم، ابداً امکان ندارد؛ چرا که راه غیر صدق را ایشان بهتر می‌دانند، تازه اطلاعی جدید هم بر دروغ ما پیدا می‌نمایند.

فاطمه زهرا قسم بدهی دیگر دعا قطعی و رد ناشدنی است؛ و این هم می خواست به اصطلاح چهار میخه کند! حالا صحبت در این است که ما باید ببینیم خودمان چه هستیم؛ این مطالبی که نقل می کنم نمونه است، یعنی ما احساس وظیفه برای خودمان بکنیم.

کاری که آقا با رفیقشان می کردند، با کارشان با آن ارتشبد فلانی که می آمد سراغشان یکسان بود؛ به کسی کلک نمی زد و صداقت داشت. آن سرهنگ الآن دارد آخوندها را می بیند و نگاه می کند که آن آقای که الآن از دنیا رفته است، برای این آقا که مال به ارث نگذاشته و وصیت به ثلث نکرده است و آقا نفعی در این قضیه ندارد - خودش خبر دارد، چون از خانواده نزدیک است - و هیچ ملاک و هیچ مناطی برای این شرکت نیست غیر از رضای خدا؛ فقط همین است! آنها می فهمند، خیلی خوب هم می فهمند، از ما بهتر می فهمند! اگر ما خیال می کنیم که نمی فهمند خودمان گول خورده ایم. الآن رئیس جمهور آمریکا دقیقاً دارد کارهای ما را نگاه می کند و خوب می فهمد، اگر او نفهمد مشاورش دارد می فهمد؛ دقیق و حسابی دارند می فهمند! دیگر بیش از این نمی گویم، ولی آنها می دانند که اگر قرار است قانون رعایت بشود، اول باید برای نزدیکان خود ما رعایت بشود!

رفتار صادقانه ائمه معصومین علیهم السلام و اعتراف دشمنان ایشان به این قضیه

امیرالمؤمنین علیه السلام به دخترش گفت: «رفتی این را از بیت المال برداشتی؟! الآن دستت را قطع می کنم! اشتباه کردی!»

گفت: «من که نرفتم برای خودم بردارم!»

گفت: «اگر برای خودت برمی داشتی که دستت را می بریدم! تو اشتباه کردی رفتی از بیت المال برداشتی!»^۱

لذا وقتی اسم امیرالمؤمنین می آید همین معاویه - علیه اللعنة - گریه می کند؛ واقعاً گریه می کند! دروغ هم گریه نمی کند، واقعاً متأثر می شود! وقتی ضرار بن ضمرة اللیثی می رود و قضایای علی را برای معاویه شرح می دهد، معاویه می نشیند و گریه می کند.^۲

یک روز مأمون یکی از شعرای زمان امام رضا علیه السلام به نام ابونواس را آورد و گفت: «از مولایت برای من بگو!» ترسید که بگوید؛ گفت: «نه، تقیه نکن و بگو!»

شروع کرد از احوال حضرت برای مأمون گفت، بعد مأمون گفت: «تو فقط همین قدر می دانی؟! من

^۱ تهذیب الأحکام، ج ۱۰، ص ۱۵۱، با قدری اختلاف.

^۲ أعلام الدین فی صفات المؤمنین، ص ۱۵۰.

که بیشتر از تو می دانم!»

بعد شروع کرد گفت: «مرثیه خوانها بیایند مرثیه بخوانند و این حرفها را بزنند!» بعد هم خودش شروع کرد و حالات امام رضا را گفت و گریه می کرد! نه اینکه به دروغ گریه کند، راست گریه می کنند! آنها بهتر می دانند، ولی خب نفس نمی گذارد که اینها بیایند و تسلیم این گریه شان بشوند و به این حقیقتی که پذیرفتند سر فرود بیاورند.

نمونه‌ای از رفتار غیر صادقانه بعضی از آقایان

یک آقای را زندان برده بودند - من دیگر بالاجمال می گویم برای اینکه مطلب خودم را برسانم - یکی از مقامات مملکتی به دیدن او آمد، به گماشته اش گفته بود: «برو و بدون اینکه به او اطلاع بدهی از سوراخ زندان نگاه کن که در چه حال و وضعیتی است و ببین که اگر شرایط مساعد نیست با او کار نداشته باشیم.» می گفت: «من نگاه کردم و دیدم چیزی رویش انداخته و خوابیده است.» گفت: «خیلی خوب؛ حالا برویم.» رفت داخل و شروع کرد به در زدن، در زندان را زد و دوباره نگاه کرد، از داخل زندان گفت: «بفرمایید کیست؟» وقتی که داخل رفتند دیدند که نشسته و کتاب هم دستش است و دارد کتاب می خواند! فهمیدید چه عرض می کنم؟! آیا او حق دارد سر تسلیم به این فرود نیابد یا حق ندارد؟! ما کجا هستیم؟!

شهید مطهری: «توقع مردم از یک مرجع، توقع از یک پیغمبر است!»

در کتاب ولایت فقیه هست که کسی رفته بود به حاج آقا حسین قمی^۲ گفته بود: آقا آنچه که مردم از شما توقع دارند توقع یک مرجع نیست، مردم از شما توقع پیغمبر را دارند! آیا شما در این مقام هستید یا نیستید؟! مرحوم آقای مطهری - خدا بیامرزش - وقتی پاریس رفت و برگشت، در آن جلسه ای که از پاریس برگشته بود و داشت شرح ماجرا و مسائل را برای آقا تعریف می کرد؛ البته من بخشی از آن را بودم و بعد دیدم این طور راحت تر است که خصوصی باشد، و رفتم. می گفت:

من یک روز رفتم پیش ایشان و گفتم: آقا شما الآن می دانید که چطور در ایران مطرح هستید؟! حرف شما حرف اول است، کلام شما کلام اول است؛ شما یک اعلامیه که می دهید بعد از یک ساعت در تمام ایران انجام می دهند. نه تنها در ایران، چشم دنیا الآن به شما دوخته شده است! توقعی که مردم از شما دارند و اهتمام به انجام اوامری که از شما دارند، آن اهمی است که مردم به رسول الله دارند! آیا شما خودتان را در این مقام می بینید و به موقعیت خودتان واقف هستید؟!

ایشان هیچ جوابی ندادند و همین طور سرشان را پایین انداختند و هیچ حرفی نزدند!

^۱ بحار الأنوار، ج ۴۹، ص ۳۰۶؛ الغیبه، ص ۵۳.

^۲ جهت اطلاع بیشتر پیرامون احوالات حاج آقا حسین قمی رجوع شود به ولایت فقیه در حکومت اسلام، ج ۴، ص ۲۵.

ببینید اینها چیزهایی است که خود اینها هم به این مسائل واقف بودند؛ مسئله خیلی حسّاس است!

لزوم تصحیح نحوه عملکرد در ارتباط با دیگران

ما فقط ادّعی سلوک نکنیم؛ ادّعی سلوک به اینکه الحمدلله ذکر می‌گوییم و نماز شب و این حرف‌ها را داریم، و خودمان را گل سرسبد بدانیم! باید بدانیم که کارمان و فعلمان چیست؟ ما که مقام ثبوتش را نمی‌دانیم و خبر نداریم، ما را چه به اینکه این حرف‌ها را بزنیم؟! ولی دیگر این قدر که پسر ایشان هستیم و در زندگی ایشان هستیم، این را دارم می‌گویم که ایشان چنان عدلی را در زندگی خانوادگی پیاده کردند که صدای ما را درآورده بودند! قضیه این است.

مسئله این است که ما کجا داریم قدم می‌گذاریم و چه مسائل و قضایایی در ذهن ما است و اهداف ما برای این قضیه چیست و جایی که ما داریم می‌رویم و کاری که داریم انجام می‌دهیم، و صحبت ما و کردار ما و فعل ما به چه نحوه‌ای است؟!

آنهایی که ما آنها را مسلمان نمی‌دانیم، آیا واقعاً آنها انسان هم نیستند؟! آنها بین خود و بین خدا رابطه‌ای ندارند؟! آنها راهی برای هدایت ندارند؟! یک وقت نکند که ما راه آنها را ببندیم! **«کُونُوا لَنَا زِينًا وَ لَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شَيْنًا»**^۱ نکند ما با این کار خودمان راه آنها را بسته باشیم! او که الآن نیامده است و به قول ما، مار بخورد و افعی بشود؛ وقتی یک نفر می‌آید و دیگر جزء ما می‌شود و عادت می‌کند و دیگر به شلنگ تخته ما عادت می‌کند، دیگر ما را باکی نیست! ولی چیزی که هست اینکه افراد دیگری هستند که می‌توانند.

چه کسی آمد و دست ما را گرفت؟ **«مَنْ أَيْنَ لِي النَّجَاةُ؟»** شما این نجات را از کجا آوردید؟! ما از کجا آوردیم؟! چه کسی برای شما نامه فدایت شوم نوشت؟! و به قول امروزی‌ها چه کسی با دستمال ابریشم در خانه شما آمد؟! هر کسی به یک طریق دیگر و هر یک به یک نحوه دیگر!

روایت امام صادق علیه السلام در نحوه دستگیری خدا از مؤمنان راستین

امام صادق علیه السلام در آن روایت می‌فرماید:

هر کسی از شیعیان ما صداقت و صفایی داشته باشد، خدا مؤمنی را بر سر راهش قرار می‌دهد.^۲

پس هر کس را نگاه بکنی، یک وسیله و راهی بوده است که او را ببرد و چرخ بزند و دور بزند و اینجا

بیاورد.

^۱ الأمالی، شیخ صدوق، ص ۴۰۰. فقهات در تشیع، ص ۵۲:

«بیوسه موجب زینت و آبروی ما باشید، نه موجب ننگ و عار و ذلت ما!»

^۲ الاحتجاج، ج ۲، ص ۴۵۸. جهت اطلاع بیشتر رجوع شود به ص ۱۶۸.

یکی از رفقا می‌خواست شخصی را ببیند، من گفتم: این به‌درد نمی‌خورد! گفت: «نه، بیا برویم!» خلاصه ما نزد آن شخص رفتیم. من شروع کردم از او سؤالاتی پرسیدم و بحثی درگرفت که حدود دو ساعت ایشان برای ما صحبت کرد. استاد به این می‌گویند یا به شخصی که شما پیش او بروید و صاف به شما بگوید؟! استاد شخصی است که به آقای مطهری بگوید: «از من هرچه می‌خواهی بپرس تا جوابش را به تو بدهم!»^۱ درحالی‌که سواد ظاهری ندارد! این شخص کجا پیدا می‌شود؟! [مرحوم والد] به آقا سید ابراهیم کرمانشاهی گفت: «تو از هر کتابی که می‌خواهی سؤال کن تا ایشان به تو جواب دهند!»^۲ از فصوص محیی‌الدین سؤال کنید، می‌ریزد بیرون! از اسفار پرسید، می‌ریزد بیرون! او کسی است که تا نصفه‌های سیوطی هم نخوانده است! اینها از کجا آمده است؟! این چه توفیقی بوده که قسمت ما شده است و خدا ما را از میان این جمع برگزیده و گردآورده و بر سر این سفره نشانده است؟! این را از کجا آورده‌ایم؟! خب بفرمایید دیگر! خب بروید دیگر! هر کسی که می‌خواهد بلند شود و برود! برود سراغ بگیرد، عراق برود، هند برود، پاکستان برود، مالزی برود، اندونزی برود، آمریکا برود هر جا، این طرف آن طرف، اگر آنجا چیزهای خوبی پیدا می‌شود، خب بسم الله!

علامه طهرانی: «این راه، راه یقین و علم است و با شک جمع نمی‌شود!»

خب واقعه همین است، از اول هم این‌طور بوده است! آخرین مرتبه‌ای که من خدمت ایشان رسیدم و ایشان داشتند می‌نوشتند، عصر بود، سه ماه به ارتحالشان بود. من کنارِ درب ایستاده بودم و ایشان مشغول بودند، فرمودند: «خب چطوری؟ رفقای قم چطورند؟» یک سؤالاتی کردند و بعد از این حرف‌ها، فرمودند:

هر کسی که شکی دارد نباید بگذارد این شک در او بماند! این راه، راه یقین و راه علم است، این راه با شک جمع نمی‌شود؛ هر کسی شک دارد برود تحقیق کند و شگش را برطرف کند که با یقین و با علم جلو برود!

این آخرین حرفی بود که ایشان به من زدند. اینجا نیا، ندارد؛ با یقین بلند شو و بیا! خب ما این را از کجا آورده‌ایم؟ این را چه کسی به ما داده است؟ آیا ما خودمان بودیم، خودمان باعث شدیم و خودمان موجب بودیم؟! هیئات! کجا ما می‌توانیم قدمی از قدم برداریم؟!^۳

تمام اینها برای این است که جهل بیرون برود، ﴿وَبِعَ لَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ آلَ حَقِّ آلِ مَبِينٍ﴾^۳ تمام این مسیر برای این است که بدانید خدا حق است! حالا من گفتم خدایا تو حق هستی، همین، تمام شد؟! ﴿وَبِعَ لَمُونَ أَنَّ اللَّهَ...﴾، نه اینکه فقط بگویید خدا تو حقی! خدایا تو حق هستی، یعنی حقیقت در عالم

^۱ روح مجرد، ص ۱۶۰.

^۲ همان، ص ۱۲۲ - ۱۲۵.

^۳ سوره نور (۲۴) آیه ۲۵. الله شناسی، ج ۱، ص ۳۳۲.

(و می‌دانند که حقا و حقیقتاً الله است که اوست حق آشکارا!)

منحصر به یک ذات است و بس! دیگر نه کافر در آنجا عرض اندام دارد و نه مؤمن، نه ابوسفیان آنجا می تواند قد علم کند و نه پیغمبر اکرم رسول الله! در برابر حقیقت حق، کَلَّ ما سِوَاهُ فَهُوَ صَفَرٌ؛ هیچ چیز دیگری وجود ندارد! ﴿وَيَعْلَمُونَ﴾ یعنی به اینجا برسید! ﴿وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ آلَ حَقِّ آلِ مُبِينٍ﴾ یعنی نه آن کافر از خودش قدرت دارد و نه غیر آن!

مرا پیر طریقت جز علی نیست *** که هستی را حقیقت جز علی نیست
مجو غیر از علی در کعبه و دیر *** که هفتاد و دو ملت جز علی نیست
اشعار خیلی جان داری است! به قول آقا می فرمودند: «مرحوم حاج میرزا حبیب الله خراسانی خیلی آدم جان داری بود!» می گوید:

شنیدم عاشقی مستانه می گفت *** خدا را حول و قوت جز علی نیست
بعد می آید می گوید:

تو را پیر طریقت گو عمر باش *** مرا پیر طریقت جز علی نیست!

انصراف به مبدأ و حقیقت، یگانه هدف و رسالت اولیاء الهی

آخر می گوید: همه هفتاد و دو ملت، خودش است! مظاهر خدا دارای صفات متفاوت پروردگار هستند که هر مظهری در مظهریت ظهوری دارد، و توحید این است که انسان به منشأ این ظهور واقف بشود، نه اینکه به این مظهر نگاه کند! تا دید ما در مظهر است، در جهل و خودپرستی و شرک باقی هستیم. وقتی که مظهر کنار رفت دیگر بین پیغمبر و بین غیر پیغمبر فرق نمی گذاریم؛ تمام اینها به خاطر این است که ما گرفتار مظهر هستیم، ما گرفتار این ظواهریم، ما گرفتار این صور متعینۀ این عالم هستیم، ما قائل به ثنویت و بلکه تثلیث و تربع و تخمیس و تسدیس شده ایم! اگر هزار ألف و تألیف هم بگیریم، هزار تا بت درست کرده ایم! خدا می گوید: من در این عالم دارم کار انجام می دهم؛ زید و عمر و این و آن چه کسی هستند؟!

تمام این زحمات و داد و بیداد پیغمبر و این جنگ ها و این حرف ها به خاطر این بود که به مردم بگوید: ای مردم، من هیچ هستم! تمام اینها به خاطر این بود. آن وقت مردم می گفتند: نه، تو رسول الله! فرمود: خب آخر با تعارف کردن که کاری درست نمی شود! این ولایتی ها را دیده اید که می نشینند و می گویند: علی، علی، فقط علی! آقا خود علی می گوید: تمام این جنگ صفین و نهروان و جمل و بیست و پنج سال خانه نشینی، به خاطر این است که شما بفهمید علی هیچ کس نیست!

بعد از ارتحال آقا یکی از رفقا بدجوری افتاده بود و اوضاعش خراب بود، متوسل به آقا شد؛ می گفت: «هر چه من به آقا می گفتم که فقط شما بودی که ما را از گرفتاری در آوردید! آقا می فرمود: هیچ کاری نکردیم!»

¹ دیوان میرزا حبیب الله خراسانی، مدائح، ص ۲۰۰ و ۲۰۱.

محکم! همان موقع محکم بودند، حالا هم محکم هستند و هیچ کاری ندارند! می‌گفت: «من فلان بودم و من چه بودم؛ شما چنان کردی! می‌فرمودند: من کاری نکردم!» خیلی هم خودشان را جدی گرفته بودند! باز می‌گفت: «ما این‌طور بودیم، آن‌طور بودیم، بدبخت بودیم، بیچاره بودیم! می‌فرمودند: من هیچ کار نکردم! دیگر هم از این حرف‌ها نزن! من هیچ‌کاره هستم!» یعنی تمام بدبختی‌ها را این مرد در این هفتاد سال متحمل شد، تازه الآن می‌گوید: من هیچ کاری نکردم! چرا می‌گویی من؟! چرا مشرکی و داری شرک می‌آوری؟! این زحمات من برای این بود که تو توحید پیدا کنی، نه اینکه تازه من را در مقابل خدا بگذاری! من را در مقابل خدا می‌گذاری؟! تو الآن مشرک هستی، شرکت را کنار بگذار؛ من کاره‌ای نبودم! و راست هم می‌گفت!

ما باید چگونه این را جمع کنیم؟! او که می‌گوید: «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ.»^۱ از این طرف، قضیه این است. از آن طرف می‌گوید که تمام این بی‌رنگ‌ها وقتی در اینجا آمد همه رنگ شد! خب این اوضاع آشفته را چگونه جمع کنیم؟! این را چه کار کنیم؟! این إن شاء الله اگر خداوند بخواهد بماند برای فردا شب.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

^۱ عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۴:

«عن عبدالعظیم بن عبداللہ الحسنی عن محمود بن ابی الیاد قال: سمعتُ الرضا علیه السلام یقول: «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ.»»

ترجمه: «شنیدم که امام رضا علیه السلام می‌فرمود: «آن کس که نعمت‌دهنده از میان مخلوقات را شکرگزار نباشد، شکرگزار خداوند عزوجل نخواهد بود.» (محقق)